

**ANBEFALET AF
DYRENES
BESKYTTELSE**

SPECIFIKATION

**MÆRKEKRAV
BISON**

Indhold

KRAV TIL MÆRKET "ANBEFALET AF DYRENES BESKYTTELSE"	3
Udvikling	3
DB KONTROL	4
Kontrolbesøg	4
Kontrolgebyr	4
Baggrund	5
KRAV TIL BISONPRODUKTION OMFATTET AF MÆRKET "ANBEFALET AF DYRENES BESKYTTELSE"	6
Primærproducent	6
§1 Specifikationen	6
§2 Race	6
§3 Udearealer	6
§4 Opstaldning	6
§5 Rumfang, lys og ventilation	6
§6 Management	7
§7 Foder og vand	8
§8 Sygdoms- og sundhedskontrol	8
§9 Drift	9
§11 Slagtning	11
RAMME FOR EGENKONTROLPROGRAM I BISONPRODUKTION OMFATTET AF MÆRKET "ANBEFALET AF DYRENES BESKYTTELSE"	12
Ad §2 Race	12
Ad §3 Udearealer	12
Ad §4 Opstaldning	13
Ad §6 Management	13
Ad §7 Foder og vand	13
Ad §8 Sygdoms- og sundhedskontrol	14
Ad §9 Drift	14

Krav til mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse"

Kravene til mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse" er koncentreret omkring dyrenes velfærd i produktion, transport og ophold på slagteriet og kan skitses i 5 punkter:

1. Dyrene skal altid have frihed til at kunne bevæge sig frit og have mulighed for at udvise normal adfærd.
2. Dyrene må ikke lide overlast fysisk eller psykisk.
3. Dyrene må ikke sulte, men skal have fri adgang til naturlige fodermidler og vand, således at de kan opretholde god sundhed og vigør.
4. Dyrene må ikke udsættes for unødigt smitte eller lide anden overlast.
5. Dyrene må ikke på nogen måde skræmmes eller unødigt stresses.

Udvikling

Specifikation, og dermed de regler og krav, der er til primærproducenterne, er i løbende udvikling. Denne udvikling skal sikre, at specifikationen til enhver tid er i overensstemmelse med høj dyrevelfærd.

Når der vedtages nye regler, skal der sikres passende overgangstider for allerede godkendte producenter, så producenterne får mulighed for at udvikle produktionen i overensstemmelse med de nye krav, og at nye regler ikke indføres med det resultat, at der bliver en konkurrenceforvridning mellem producenter.

Dyrenes Beskyttelse har nedsat Regeludvalg, hvor primærproducenter og distributionsvirksomheder under mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse" er repræsenteret. Regeludvalgene udarbejder forslag til ændringer i specifikationen. Dyrenes Beskyttelse vedtager ændringer i specifikationen.

DB Kontrol

Som følge af myndighedskrav har Dyrenes Beskyttelse oprettet en selvstændig kontrolenhed, DB Kontrol. Til at følge DB Kontrols arbejde er der nedsat en kontrolkomité. Kontrolkomitéen skal sikre DB Kontrols uvildighed og interessenternes tilfredshed med DB Kontrol.

Kontrolkomitéen består af et repræsentativt antal medlemmer udpeget af DB Kontrol efter indstilling, heraf som minimum fra:

- Dyrenes Beskyttelse: 1 person
- DB Kontrol: 2 personer
- Producenter omfattet af DB Kontrol: 2 personer
- Slagterier/distributører: 1 person
- Økologisk Landsforening: 1 person
- Forbrugerrådet: 1 person
- Detailhandel: 1 person

Kontrolbesøg

DB Kontrol foretager kontrolbesøg hos de primærproducenter, der har ønske om at blive certificerede, eller er certificerede, til brug af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse". Kontrolbesøget foretages af kontrollører tilknyttet DB Kontrol, og opgaven kan være udliciteret til en ekstern partner, som f.eks. Baltic Control Certification. Kontrollørerne foretager kontrolbesøg hos hver primærproducent mindst én gang pr. kalenderår. Kontrolbesøget kan foregå som et anmeldt eller uanmeldt besøg. Primærproducenten vil normalt blive adviseret med kort varsel af kontrolløren for at sikre, at den besætningsansvarlige er til stede.

Ved kontrolbesøget gennemgår kontrolløren produktionen og kontrollerer egenkontrolprogrammet (Se afsnittet: Ramme for egenkontrolprogram i produktion omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse").

Kontrolgebyr

Til dækning af udgifter i forbindelse med godkendelses- og kontrolbesøg opkræves der et kontrolgebyr. Kontrolgebyret opkræves også, selv om godkendelsesbesøget skulle resultere i, at besætningen ikke godkendes.

Se under afsnittet *Kontrol & gebyrer* på: <https://www.dyrenesbeskyttelse.dk/bliv-producent>.

Mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse"

ANBEFALET AF DYRENES BESKYTTELSE

Forekomsten af logoet på ferske kødprodukter giver forbrugeren en garanti for, at kødet stammer fra dyr produceret under kravene i denne specifikation.

Garanti- og certificeringsmærket skal anvendes på alle færdigvarer, der ønskes forhandlet under mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse".

Garanti- og certificeringsmærket må kun anvendes på produkter, der har oprindelse fra dyr produceret under specifikationen.

Producenter og distributionsvirksomheder, der ikke er omfattet af en godkendt specifikation, må ikke anvende garanti- og certificeringsmærket. Se *Betingelser for brug af garanti- og certificeringsmærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse"* som findes i afsnittet med mærkekrav på: <https://www.dyrenesbeskyttelse.dk/bliv-producent>.

Baggrund

Udgangspunktet er at producere sunde kvalitetsprodukter under kontrollerede former, hvor der i produktionsprocesserne er udvist ansvarlighed m.h.t. såvel dyrevelfærd som miljø.

Der stilles store krav til:

- Dyrenes velfærd
- Dyrenes sundhed og fodring
- Miljømæssige hensyn
- Produkternes sundhed, sikkerhed og kvalitet

Det er dokumenteret:

- At tilvækst og foderudnyttelse forbedres, når dyrene får mere plads
- At sundheden forbedres, når dyrene får mere frisk luft
- At dyrenes tilvækst og foderudnyttelse forbedres, når dyrene er mindre syge

Krav til bisonproduktion omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse"

Primærproducent

§1 Specifikationen

Dyrenes Beskyttelse er ansvarlig for specifikationen. Producenten er ansvarlig for at overholde denne specifikation med mærkekrav for bison.

§2 Race

§2, stk. 1 Krav til race og avlsdyr

Specifikationen omfatter arten Bison bison (amerikansk bison). Krydsninger af bison og alm. tamkvæg er ikke omfattet af specifikationen. Hvis der indkøbes dyr, er køberen ansvarlig for, at sælgeren har en godkendelse fra DB Kontrol til at levere under mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse". Det tillades, at avlsdyr (både tyre og køer) indkøbes fra besætninger, der ikke har en godkendelse fra DB Kontrol til at levere under mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse", og sådanne dyr kan leveres til slagting under mærket efter mindst 1 år i besætningen.

§3 Udearealer

§3, stk. 1 Krav til græsningsperiode

Som udgangspunkt skal alle dyr holdes udendørs året rundt.

Der tilladels dog, at dyr i forbindelse med sygdom holdes på stald i en kortere periode.

§3, stk. 2 Krav til græsarealer

Græsarealerne skal være tilstrækkeligt store og min. 500 m² pr. dyr (én ha = 10.000 m²).

Dyrene skal have adgang til træer, stolper eller lignende, som de kan klø sig på.

Dyrene skal have adgang til et areal, hvor vandet kan løbe fra, således at de har mulighed for et tørt leje, hvor der er plads til, at alle dyr kan ligge ned samtidig. Arealet skal ligeledes være så stort, at dyrene hele tiden har adgang til græsdække – hele arealet må ikke være trådt op.

Dyrene skal have adgang til et areal, hvor jordbunden er af en sådan beskaffenhed, at de har mulighed for at grave huller til støvbadning.

§3, stk. 3 Krav til indhegning

Der skal sikres en god og effektiv hegning af udendørsfolde. Pigtråd er ikke tilladt.

§4 Opstaldning

§4, stk. 1 Krav til opstaldning

I tilfælde af at det er nødvendigt at opstalde syge dyr i en kortere periode, skal dette foregå i en stald, hvori vægge og afskærmning er solide, for at dyrene ikke kan komme til skade eller bryde ud.

Alternativt kan der i mange tilfælde med fordel anvendes en udendørs sygefald.

§5 Rumfang, lys og ventilation

§5, stk. 1 Krav til rumfang

Der skal være tilstrækkelig med frisk luft i stalden.

DYRENES BESKYTTELSE

Der skal være tilstrækkelig loftshøjde i stalden til, at dyrene kan udføre deres naturlige adfærd, såsom opspring.

§5, stk. 2 Krav til lys

Der skal være naturligt dagslys i stalden. Lysarealet skal som minimum udgøre 5 % af gulvarealet. Som minimum skal der være 200 lux i dagsperioden uden kunstig belysning.

§5, stk. 3 Krav til ventilation

Der skal være rigelig med frisk luft i stalden. Ved nybyggeri accepteres kun naturlig ventilation.

§6 Management

Dyrene skal være velnærede, i.e. i god kondition og huld. Huden skal generelt være ren og fri for gødning, lus, ringorm og skab. Klovpleje skal udføres efter behov.

§6, stk. 1 Krav til gruppesammensætning og -størrelse

Bisoner må ikke holdes enkeltvis, på nær i forbindelse med håndtering og sygdomsbehandling. I tilfælde af at det er nødvendigt at holde bisoner enkeltvis i forbindelse med sygdomsbehandling, skal de isolerede dyr kunne se eller høre artsfæller, medmindre der er tale om smitsomme sygdomme, der gør dette uhensigtsmæssigt.

§6, stk. 2 Krav til håndtering

Dyrene skal håndteres så skånsomt som muligt, hvor der tages hensyn til dyrenes naturlige adfærd.

Der skal være installeret en fangefold i besætningen. Fangefolden skal være så solidt udformet, at det ikke er muligt for bisoner at undslippe.

Der skal ligeledes være adgang til at anvende en solid fangeboks, hvor der er mulighed for håndtering af enkeltdyr på en måde, der tager højde for både dyrets og menneskers sikkerhed.

I tilfælde af at der ikke er en fangeboks i besætningen, skal der kunne forevises dokumentation for, at det er muligt at leje en mobil fangeboks indenfor 24 timer.

§6, stk. 3 Krav til kastration

Det er ikke tilladt at kastre tyrekalvene.

§6, stk. 4 Krav til afhorning

Afhorning er ikke tilladt, undtagen som følge af ulykkestilfælde.

§6, stk. 5 Krav til mærkning

Brænde- og frysemærkning er ikke tilladt.

§6, stk. 6 Opfostring af moderløse dyr

I tilfælde af at en kalv bliver moderløs inden fravænningsalderen, skal kalven håndteres på en sådan måde, at den bliver præget så lidt på mennesker - og så meget på bisoner - som muligt. Kalven skal hele tiden have mulighed for at se eller høre artsfæller.

§7 Foder og vand

§7, stk. 1 Krav til fravæning

Alle kalve skal have fri adgang til at patte ved moderen i hele dieperioden. Kalvene må tidligst fravænnedes, når de er 5 måneder gamle.

§7, stk. 2 Krav til foderkvalitet

Dyrene skal dagligt have en foderration af god kvalitet med alle nødvendige næringsstoffer, mineraler og vitaminer.

Tildeling af foder på udearealer og opbevaring af fodermidlerne skal foregå under hygiejniske forhold, således at risikoen for forurening af foderet er mindst mulig. Hvis der fodres med grovfoder direkte på jorden, skal foderpladserne flyttes ofte, så der ikke bliver gødningsforurenet på foderpladsen.

Bisoner skal have mulighed for at stå på et tørt underlag, når de æder på foderpladser.

Alle foderblandinger skal være fuldt deklarerede med angivelse af de procentvise mængder af indholdet. Foder må ikke indeholde vækstfremmere, antibiotika og andre lægemidler, farvestoffer eller lignende.

Der skal kunne fremvises indlægssedler fra seneste foderleverance.

§7, stk. 3 Krav til fodermængde

Ved måltidsfodring skal der være én ædeplads per dyr. Ved fuldfoder eller kraftfoder efter ædelyst er der ikke krav om én ædeplads per dyr. Ved fodring i høhække eller lign. skal der være fri adgang for alle dyr på samme tid.

Dyrene skal have fri adgang til grovfoder (strukturfoder) året rundt.

I græsningsperioden vil dyrenes behov for strukturfoder normalt være dækket. Der kan dog være særlige forhold (eksempelvis strukturfattigt græs om foråret), som betinger, at dyrene tilbydes andet grovfoder, f.eks. halm.

Strøelse regnes ikke som foder.

§7, stk. 4 Krav til vand

Der skal være fri adgang til drikkevand for alle dyr. Adgangen til vand skal være i form af vandkopper og -kar eller lignende. Drikkenipler er ikke tilladt.

§8 Sygdoms- og sundhedskontrol

§8, stk. 1 Krav til medicin

Dyr må kun medicineres i forbindelse med sygdom. Medicinering skal altid foregå under rådgivning af en dyrlæge.

Den praktiserende dyrlæge skal være orienteret om kravene i specifikationen. Der skal foretages dyrlægebesøg i besætningen mindst én gang om året, hvor alle dyr i besætningen tilses (Der må maksimalt være 12 måneder mellem hvert to sådanne dyrlægebesøg).

Har man ingen sundhedsrådgivningsaftale, følges reglerne i Bekendtgørelse om dyrlægers anvendelse,

udlevering og ordinering af lægemidler til dyr.

Har man en sundhedsrådgivningsaftale, må dyrlægen udlevere medicin til injektion i henhold til gældende lovgivning (se nedenfor).

Medicin, herunder behandling mod parasitter, må ikke gives forebyggende.

Der gælder følgende krav til indgivelse af lægemidler: Hvis producenten eller den person, der foretager eventuel efterbehandling af syge dyr, ikke er fuldtidsbeskæftiget inden for husdyrproduktion eller har mindst 6 måneders sammenhængende praktisk erfaring med husdyrhold (herunder indgivelse af lægemidler), skal vedkommende have deltaget i et af Fødevarestyrelsen godkendt medicin håndteringskursus.

Behandling med såvel receptpligtig som håndkøbsmedicin medfører en **tilbageholdelsesfrist på to gange** den frist, der er fastsat af Lægemiddelstyrelsen for det pågældende præparat.

Der skal føres journal over al anvendelse af veterinærmedicin samt enhver anden anvendelse af sygdomsbekæmpende midler. Journalen skal opfylde kravene for en sundhedsrådgivningsaftale. Af journalen skal fremgå følgende:

- Det behandlede dyrs CKR-nr.
- Diagnose
- Navn og mængde af anvendt præparat
- Hvordan lægemidlet er indgivet
- Dato for tildeling (indledning og afslutning)
- Lovbefalet tilbageholdelsesfrist
- Hvem der har udført behandlingen

§9 Drift

§9, stk. 1 Krav til drift

En meget høj standard af driftsledelsen er vigtig. Den daglige, overordnede ledelse skal være erfaren og kompetent. Eventuelle medarbejdere skal være velinstruerede.

Alle dyr skal tilses hver dag for at holde grundigt øje med eventuelle skader, sygdomstegn eller stress. Dette gælder såvel for dyr på stald som for dyr på græs- eller andre udearealer. Dyrene skal være velplejede. Syge eller tilskadekomne dyr skal behandles omgående.

§9, stk. 2 Indkøb af dyr

Hvis der indkøbes dyr til opfodning, er køberen ansvarlig for, at sælgeren har en godkendelse fra Dyrenes Beskyttelse til at levere under konceptet.

§9, stk. 3 Krav til parallelproduktion

Al produktion af bison på ejendommen skal opdrættes i overensstemmelse med konceptet.

§9, stk. 4 Krav til mærkning og CHR

Alle dyr skal registreres og kunne identificeres efter gældende regler.

Mærkning af kalve kan udskydes i op til 9 måneder efter fødslen. Kalve, der fjernes fra deres mødre inden 9 måneder efter fødslen - eller som føres fra oprindelsesbesætningen inden 9 måneder efter fødslen - skal være mærket. Alle oplysninger vedr. af- og tilgang for samtlige dyr skal registreres i CHR.

§9, stk. 5 Egenkontrol

Producenten er ansvarlig for, at specifikationen efterleves i primærproduktionen, samt at egenkontrollen udføres i overensstemmelse med specifikationen og det gældende egenkontrolprogram (Se afsnittet: Ramme for egenkontrolprogram i bisonproduktion omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse").

§9, stk. 6 Klager

Producenten er forpligtet til at notere eventuelle klager over produktion omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse".

§10 Transport

§10, stk. 1 Krav til håndtering

Alle dyr, som flyttes og transporteres, skal behandles og køres med stor omtanke og opmærksomhed.

Elektrisk drivstav eller lign. instrumenter må ikke bruges - hverken ved flytning eller læsning af dyrene. Desuden skal dyrene altid transporteres løse.

§10, stk. 2 Krav til transporttid og transportvej

Slagtedyr skal aflives i besætningen forud for transporten til slagteriet.

Transport af dyr i besætningen - og mellem besætninger - skal foregå så skånsomt som muligt.

§10, stk. 3 Krav til transportvognen

Transportvognen skal være indrettet, således at dyrenes behov tilgodeses.

Transportvognen skal være forsynet med rampe, have fuld luftaffjedring på alle aksler, og gulvet skal have gummibelægning eller lignende belægning med samme isolerende, støjdæmpende og skridsikre egenskaber. I tilfælde af, at der anvendes en transportvogn uden luftaffjedring, skal der anvendes rigelige mængder halm som kompensation. Transport i container, der trækkes op på ladet, er ikke tilladt.

Når bisoner skal læsses på en transportvogn, skal de have mulighed for selv at løbe op på vognen ad en rampe, medmindre det er nødvendigt at læsse bedøvede dyr. Vognen skal indrettes sådan, at det er muligt at lukke for dyrene umiddelbart efter, at de er løbet op på vognen.

Ved transport af dyr inden for egen bedrift og over korte strækninger kan transporten foregå på andre vogntyper, som sikrer forsvarlig transport.

§11 Slagtning

§11, stk. 1 Krav til slagtning

Slagtning skal foregå så skånsomt som muligt, og altid med forudgående bedøvelse.

Dyrene skal aflives i besætningen forud for transporten til slagteriet. Aflivningen skal foregå ved riffelskud, og dyret skal afblødes umiddelbart efter.

Ramme for egenkontrolprogram i bisonproduktion omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse"

Rammeegenkontrolprogrammet er en overordnet beskrivelse af egenkontrollen hos primærproducenten.

Ansvarlig for egenkontrollen er den driftsansvarlige.

Følgende dokumenter sikrer, at kravene i specifikationen "Mærkekrav - bison" er overholdt:

- Ajourført besætningsliste og staldblok
- Stambogsoplysninger
- Besætningsliste fra CHR
- Mark- og gødningsplaner
- Indlægs- og følgesedler for foderindkøb
- Staldoversigt med mål og arealer (indvendige mål)
- Evt. dyrlægerapporter og -journaler
- Tilbageholdelsessedler
- Fakturaer fra foderindkøb og dyrlæge

Dokumentationen opbevares i to år.

Nedenstående afsnit refererer til afsnit under *Krav til bisonproduktion omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse"*.

Ad §2 Race

Ad §2, stk. 1 Krav til race og avlsdyr

Kontrolparameter:

- Der skal indhentes stambogsoplysninger - hvis sådanne foreligger - ved indkøb af avlsdyr.

Dokumentation:

- Stambogsoplysninger. Dokumentationen opbevares i to år.

Ad §3 Udearealer

Ad §3, stk. 1 Krav til græsningsperiode

Kontrolparameter:

- Der foretages løbende registrering af besætningshændelser på staldblok. Størrelsen af græsarealer afpasses efter antallet af dyr.

Dokumentation:

- Staldblok med registrering af besætningshændelser samt markplaner. Dokumentationen opbevares i to år.

Ad §4 Opstaldning

Ad §4, stk. 1 Krav til opstaldning

Kontrolparameter:

- Der skal være tilstrækkelige indendørsarealer til rådighed til opstaldning af syge dyr.

Dokumentation:

- Oversigt over alle stalde og bokse med angivelse af mål og arealer samt staldblok. Dokumentationen opbevares i to år.

Ad §6 Management

Ad §6, stk. 3 Krav til kastration

Kontrolparameter:

- Det er ikke tilladt at kastrere tyrekalve

Dokumentation:

- Staldblok. Dokumentation opbevares i to år.

Ad §6, stk. 4 Krav til afhorning

Kontrolparameter:

- Afhorning er kun tilladt i ulykkestilfælde.

Dokumentation:

- Tilbageholdelsessedler (Dokumentationen opbevares i to år).
- Dyrlægeregninger (Dokumentationen opbevares i to år).
- Staldblok (Dokumentationen opbevares i to år).

Ad §7 Foder og vand

Ad §7, stk. 1 Krav til fravæning

Kontrolparameter:

- Fravæningstidspunkt registreres på staldblok.

Dokumentation:

- Staldblok. Dokumentationen opbevares i to år.

Ad §7, stk. 2 Krav til foderkvalitet

Kontrolparameter:

- Foder kontrolleres ved daglig håndtering.
- Indlægs- og følgesedler kontrolleres ved modtagelse af foderleverancer.

Dokumentation:

- Indlægs- og følgesedler for seneste foderleverance skal opbevares.

Ad §8 Sygdoms- og sundhedskontrol

Ad §8, stk. 1 Krav til medicin

Der skal føres journal over al anvendelse af veterinærmedicin samt enhver anden anvendelse af sygdomsbekæmpende midler. Journalen skal opfylde kravene for en sundhedsrådgivningsaftale. Af journalen skal fremgå følgende:

- Det behandlede dyrs CKR-nr.
- Diagnose
- Navn og mængde af anvendt præparat
- Hvordan lægemidlet er indgivet
- Dato for tildeling (indledning og afslutning)
- Lovbefalet tilbageholdelsesfrist
- Hvem der har udført behandlingen

Kontrolparameter:

- Brug af veterinærmedicin og tilbageholdelsestider registreres på enkeltdyrs-niveau.

Dokumentation:

- Tilbageholdelsessedler (Dokumentationen opbevares i to år).
- Dyrlægeregninger, evt. sundhedsrådgivningsaftale og dyrlægerapporter (Dokumentationen opbevares i to år).
- Journal over anvendelse af veterinærmedicin (Dokumentationen opbevares i to år).

Ad §9 Drift

Ad §9, stk. 4 Krav til mærkning og CHR

Kontrolparameter:

- Alle dyr mærkes eller er identificerbare, jf. myndighedskrav.

Dokumentation:

- Udskrift fra CHR-register og besætningsliste. Dokumentationen opbevares i to år.